

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองเลนคร (Primate City) มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย คือ มีประชากรประมาณ 5,407,100 คน ความเจริญทั้งหมดของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมกันอยู่ที่เมืองเดียว ซึ่งขัดกับการพัฒนาประเทศที่ต้องการการพัฒนาแต่ละภูมิภาคใหม่มีความเจริญในระดับแนวเดียวกัน และการที่ความเจริญทั้งหมดมารวมอยู่ที่เมืองเดียว เช่นนี้ ย่อมมีผลทำให้การขยายของขนาดเมือง และระดับความเป็นเมือง เป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าเมืองอื่น ๆ และปัญหาที่ตามมาซึ่งประสบในปัจจุบัน ได้แก่ การขยายทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ไม่ทันกับความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งปัญหาที่สำคัญอื่น ๆ เช่น การมีงานทำ อาชญากรรม โสเภณี สภาพแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้น เป็นทวีคูณ หากปราศจากการวางแผนปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปตามยถากรรม (Haphazard) ขาดการควบคุม หรือกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐาน มิได้มีการวางผังเมืองหรือแนวพัฒนาที่ดีไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด มิใช่ปล่อยให้เกิดปัญหาเมืองถึงขั้นวิกฤตการณ์เมือง (Urban Crisis) แล้วจึงจะแก้ปัญหา ถ้าปล่อยให้ลุกลวงเลยไปจนถึงตอนนั้นแล้ว ย่อมจะแก้ไขปัญหาคายากยิ่งกว่าปัจจุบันไม่รู้จักเท่างบประมาณที่ใช้จ่าย เพื่อแก้ปัญหาเมืองที่จะเพิ่มทวีมากขึ้นจนกระทั่งไม่สามารถจะแก้ปัญหาให้ลุกลวงไปได้อย่างราบรื่นและโดยลสมกับที่ใคร่ตั้งเป้าหมายไว้ จำเป็นจะต้องมีการศึกษาปัญหา หาขอบกรอบ เพื่อวางแผนในอนาคต และสามารถจะปฏิบัติได้จริง เพื่อบรรลุมติที่พึงปรารถนาไว้

ปัญหาค่านการศึกษา นับว่าเป็นปัญหาหนึ่งของเมือง การจัดการศึกษาให้กับประชากรในวัยเรียน เป็นหน้าที่ที่เทศบาลกรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับ การศึกษาภาคบังคับ คือการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประสิทธิภาพของการศึกษามีแคใด บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพแค่ไหน การกระจายตัวของโรงเรียน

เหมาะสมเพียงใด การบริการ เพียงพอกับความต้องการหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาส่วนหนึ่งของ เมืองที่นาสนใจที่นาศึกษา

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน โรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครโดยส่วนรวมแล้ว จะใช้สถานที่ของวัด หรือมัสยิด หรือที่กินบริจาค เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียน ซึ่งในอดีตอาจจะเหมาะสมเพราะเกิดในชุมชน แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพเมืองในปัจจุบัน เนื่องจากสภาวะการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเพิ่มประชากรตามธรรมชาติของกรุงเทพมหานครก็อยู่ในระดับสูงอยู่แล้ว เมื่อรวมเข้ากับการย้ายถิ่นอพยพจากชนบทต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครอย่างมาก ทำให้ประชากรเพิ่มขึ้น เป็นทวีคูณ จนเป็นที่น่าวิตกก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ผู้ย้ายถิ่นส่วนมากจะเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามแหล่งงาน และชานเมือง การย้ายที่อยู่อาศัยของคนในเขตเมืองชั้นในไปอยู่ใน เขตเมืองชั้นนอก ทำให้การขยายขนาดของเมือง เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น สภาพของโรงเรียนที่เหมาะสมกับชุมชนในอดีตอาจจะไม่เหมาะสมกับชุมชนในปัจจุบัน การให้บริการของโรงเรียน เพียงพอและมีประสิทธิภาพเพียงใด สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยมีความสนใจ และคิดว่าบริเวณชานเมือง เป็นพื้นที่ที่นาสนใจควรที่จะศึกษา เพราะยังเป็นบริเวณที่ประชาชนยังไม่หนาแน่นเกินไป แต่ในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน การศึกษาในพื้นที่บริเวณชานเมือง เกี่ยวกับการให้บริการการศึกษาในภาคบังคับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะโคทรบายปัญหาในปัจจุบัน และหาวิธีการที่ที่เหมาะสมมาแก้ปัญหา และเป็นแนวทางในการวางแผนระยะยาวในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายการให้บริการ และเขตอิทธิพลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครต่อชุมชนชานเมือง
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการให้บริการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อลักษณะชุมชนชานเมือง
4. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการด้านโรงเรียน

ครู และนักเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนชนเมือง

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษารั้งนี้ ศึกษาเฉพาะเขตมีนบุรี เขตหนองจอก และเขตลาดกระ
บัง ซึ่งเป็น เขตชนเมืองทางคันทิศตะวันออก ที่มีแนวโน้มของการขยายตัวของเมือง
ออกมาทางคันนี้ และศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่ง
ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทางเทศบาลกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ให้บริการประชา
กรในวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

โรงเรียน (School) หมายถึง สถานที่ที่ให้การอบรม และการศึกษา
การแบ่งเขตโรงเรียน (School Zone Making) หมายถึง การ
แบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนตามขอบเขตบริเวณบริการ (Service Area) ของแต
ละโรงเรียน เมื่อแบ่งเขตโรงเรียนแล้วจะได้อพื้นที่ที่ครอบคลุมบริเวณซึ่งนักเรียนส่วน
ใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่นั้นสามารถไปเรียนได้โดยอิสระ ระยะทางในการเดินทางสั้นที่สุด

บริเวณบริการของโรงเรียน (School Service Area) หมายถึง
พื้นที่โดยรอบโรงเรียน ซึ่งประชากรในบริเวณนั้นมารับบริการการศึกษาจากโรงเรียน

ประชากรวัยเรียน (School Age Population) หมายถึง
ประชากรที่มีอายุระหว่าง 5-19 ปี ซึ่งควรจะศึกษาอยู่ในโรงเรียน

ประสิทธิภาพประวางที่ (Spatial Efficiency) หมายถึง ผลรวม
ระยะทางที่สั้นที่สุด ซึ่งนักเรียนเดินทางไปโรงเรียนและไม่เกิดการสิ้นเปลือง เนื่อง
จากการเดินทางเกินความจำเป็น

การศึกษภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาที่เด็กจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียน
ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในอายุระหว่าง 6-15 ปี

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

1. เพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะการกระจายตัวของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อลักษณะชุมชนชนเมือง

